

פרשת שלח תשע"ט – שאלת השאלות: למה משה שלח את המרגלים?

1. **דברים א:** ואמר אליכם ... ראה נתן ה' אלוקיך לפניך את הארץ, עלה רש כאשר דבר ה' אלוקי אבתיך לך, אל תירא ואל תחת: ותקרבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישיבו אותנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן: ויטיב בעיני הדבר - **רש"י:** ויטיב בעיניי - **ולא בעיני המקום**, ואם בעיני משה היה טוב, למה אמרה בתוכחה? משל לאדם שאומר לחברו: מכור לי חמורך, נותנו אתה לי לניסיון?! אמר לו: הין. בהרים ובגבעות? אמר לו: הין. כיון שראה שאין מעכבו, אמר הלוקח בטוח הוא שלא אמצא בו מום, אמר: טול מעותיך ואיני מנסהו יותר. **אף אני הודיתי לדבריכם שמא תחזרו בכם כשתראו שאיני מעכב - ואתם לא חזרתם בכם.**

מלבי"ם תחילת פרשתנו: יש שני מיני מרגלים: א. תחלה שולחים **תניינים** לתור את הארץ הטובה או רעה. ב. אחר ששבו התרים והודיעו שמושב הארץ טוב, שולחים **מרגלים** לראות את ערות הארץ, המקומות שאין הארץ מבוצרת לכבשה משם. הראשון נקרא תר והשני נקרא מרגל כי התר מבקש את הטוב והמרגל את הרע. יש הבדלים בשליחותם: א. את התרים שולחים **כל העם** ואת המרגלים ישלח רק **שר הצבא** לדעת מאיזה מקום יילחם על הארץ ויעלימו תשובת המרגלים מהעם לבל יגלו סתרי המלחמה. ב. כששולחים תרים, כל אחד מהשבים שולח **מבני שבטו** ... כי יצויר שתהיה הארץ טובה לשבט אחד ורעה לשבט אחר, למשל ארץ מקנה טובה לבני ראובן ובני גד וארץ חוף אוניות טובה לשבט זבולון. משא"כ אם שולחים מרגלים ישלח שר הצבא מרגל אחד ... וישלח אותו חרש.

רמב"ן תחילת פרשתנו: אם כן, **משה עצמו חטא** שנאמר 'ויטיב בעיני הדבר', ולמה אמר להם לבחון 'הטובה היא אם רעה' אחרי שה' **אמר לו מתחילה שהיא טובה ורחבה?**

2. **רש"י תחילת פרשתנו:** שלח לך - לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח. לפי שבאו ישראל ואמרו נשלחה ... ומשה נמלך בשכינה. אמר [הקב"ה] אני אמרתי להם שהיא טובה ... [והם אינם מאמינים] חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי מרגלים למען לא יירשוה.

דברים א: וישמע ה' את קול דבריכם ויקצף וישבע לאמר: אם יראה איש באנשים האלה ... את הארץ הטובה ... **גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר גם אתה לא תבוא שם - אברבנאל:** לפי שמשה אדונו ציווה בשילוח המרגלים ... ונמשך מזה שהדור ההוא במדבר יתמו, ראה ה' ... שיהיה מן הצדק והישר שגם הוא לא יבא שמה כי שגגת לימוד עולה זדון ... ורק לפי שישראל חטאו במזיד והוא חטא בשוגג ובכוונה טובה, רצה ה' לחוס על כבודו ... והארץ אפו ... עד פרשת מי מריבה המפורשת בחוקת.

3. **כלי יקר תחילת פרשתנו:** פירט 'שלח לך אנשים' - לפי שהאנשים היו שונאים הארץ ואמרו 'נתנה ראש ונשובה מצרימה', אבל הנשים היו מחבבות הארץ ואמרו [בנות צלפחד] 'תנה לנו אחזה', ועל כן אמר הקב"ה לדעתי שאני רואה בעתיד, טוב לשלוח נשים המחבבות הארץ ... אבל 'לך לדעתך' שאתה סבור שכשרים המה והארץ חביבה עליהם - תשלח אנשים וזהו שלח לך לדעתך אנשים.

התוועדיות תשמז ג/321: לנשים ובנות יש יתרון בכח האמונה כמרומז שאמונה היא לשון נקבה.

4. **תנחומא נשא טז:** בשעה שברא הקב"ה את העולם, נתאווה שיהא לו דירה בתחתונים כמו שיש **בעליונים**. לכן ברא את האדם וציווה אותו 'ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל'. כיון שעבר על ציוויו ... מיד סלק הקב"ה שכינתו לרקיע הראשון ... עד שעמד משה והורידה לארץ ... אימתי? כשהוקם המשכן.

ספר השיחות תשמ"ט ב/538: כשהקב"ה אמר למשה 'שלח לך לדעתך אני איני מצוה לך', הרי לא זו בלבד שמשה לא חשש מענין בלתי רצוי אלא אדרבה היה שמח על החידוש בדיבור זה - שעבודת המטה תהיה באופן של בחירה חופשית לגמרי ללא ההכרח דציווי הקב"ה כי אם מדעתו ומרצונו של האדם, שיהיו מתאימים מעצמם לרצונו של הקב"ה.

היום יום כט מנחם אב: הנדרש הוא שתהיה **העבודה בכח עצמו**. אמנם יותר נעלית היא הדרגה בה מובילים יד ביד מלמעלה - אבל יותר יקרה היא **העבודה בכח עצמו**.

אגרות קודש י/שיא: מה שכותב שבשכונה החדשה איננו מוצא מקום מתאים [אולי הכוונה להפצת יהדות], כל העניינים דתומ"צ באים על ידי יגיעה ורק בצד דלעומת זה נאמר 'אשר נאכל חנם' ... ולמה לו להתפלל שיעשו עמו נס למצוא המקום בלי יגיעה? וכידוע הלשון כמה גרוע כו' בשבת נג,ב.